

Ungdomsprojekter 4: Handleteorien og Praksisportrættet

Jesper Larsen, fritidspædagog, PD Ungdomspædagogik, MA ledelse- og organisationsudvikling.

Hvad går det ud på?

Den praktiske fritids- og ungdomspædagogiske opgave handler om at støtte de unge i at "gribe" deres ungdomsliv. For at kunne gøre dette må pædagogen have et analytisk blik, der kan hjælpe med at besvare spørgsmålet: "Hvorfor handler de unge som de gør"?

Unge handler og skaber deres praksis i ungdomslivet hver eneste dag. En praksis, er en sum af handlinger fra den unge og dennes aktuelle håndtering af ungdomslivet. Denne håndtering eller praksis kan være befordrende eller problematisk for den unge i hans eller hendes ungdomsliv.

For at kunne vurdere de unges handlinger eller praksis udviklede Sven Mørch, som en del af hans ungdomsforskning, en lille model, der skulle hjælpe fritids- og ungdomspædagogerne med at finde forklaringer på de unges handlinger (Mørch 1993). Denne analysemodel blev benævnt *Handleteorien* og i denne artikel udlægges Handleteorien som en ramme til at kunne komme til at forstå unges handlinger i deres ungdomsliv.

Dernæst præsenteres *Praksisportrættet*. Praksisportrættet er et øjebliksbillede, der viser de unges ressourcer/positiver og udfordringer/problemer i deres ungdomsliv, men koblet til mulige pædagogiske handlinger samt succeskriterier koblet til de pædagogiske handlinger. Den faglige pointe er her, og i overensstemmelse med ungdomsprojektmodellen, at pædagogiske succeskriterier ses som løsning på ungdomsudfordringer i ungdomslivet.

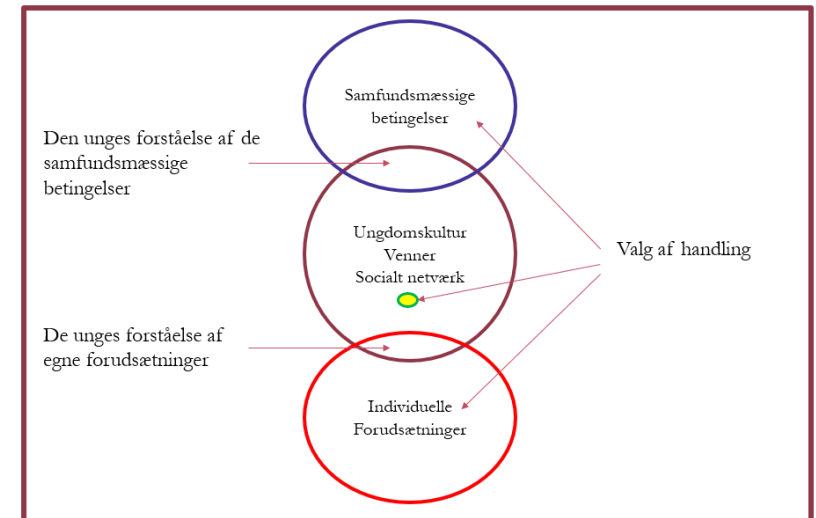
Men de ovenstående faglige perspektiver kan ikke stå alene. Den fritids- og ungdomspædagogiske faglighed må suppleres af en etik. Og det etiske perspektiv er, at dem det hele handler om – de unge, må sættes i centrum og involveres i den ungdomspædagogiske indsats.

Denne artikel har således tre ambitioner (1) udlægge Handleteorien og (2) præsentere en model for Praksisportrættet samt (3) stille forslag til hvordan i som fritids- og ungdomspædagoger kan øve jer med afsæt i 1 og 2 – artiklens faglige perspektiver, men suppleret af et etisk perspektiv.

Handleteorien

Handleteorien peger på, at vi kan komme til at forstå unge igennem en analyse af de betingelser og forudsætninger de unge har, og hvordan de oplever dem, samt hvilke og hvordan de bruger deres forudsætninger og betingelser.

Model: Handleteorien

Modellen viser os, at unges handlinger ikke kommer ud af den "blå luft" eller af egen frie vilje. Deres valg af handlinger er derimod spundet ind i en række betingelser og forudsætninger, der medvirker til at forme handlingen.

For det første (lilla cirkel): Valget er indlejret i en ungdomskultur, et socialt netværk eller gruppen af venner – en stor kraft med en stor indflydelse, der medvirker til at påvirke valget. Se evt. denne video med Toke Agerschou:

https://www.youtube.com/watch?v=mNAh_2Gw97k

For det andet (rød cirkel): Valget har grobund i den unges forudsætninger samt den unges egen refleksion og forståelse af egne forudsætninger

For det tredje (blå cirkel): Valget er betinget af de samfundsmæssige forventninger samt den unges egen refleksion og forståelse af de samfundsmæssige forventninger. Forventninger der særligt på skole- og uddannelsesområdet er strammet markant de seneste år. Det medvirker til en forstærket og individuel præstationsorientering på tværs af ungdomslivets sfærer (se også artikel 3 i denne serie om individualisering).

Ingen af de ovennævnte elementer er statiske, de forandrer sig og den unge skal lære at håndtere og forandre sig med dem, så der opnås en forståelse for egne handlinger i relation til mulighederne og oplevelsen af mulighederne.

Man kan pege på, at den unge skal udvikle en handlingsforståelse som **1)** den måde jeg ser min verden på **2)** den måde jeg forstår mig selv på og **3)** på den baggrund evne at gøre noget ved det – kunne gøre/handle i verden i forhold til de problemer og udfordringer den unge møder.

Tilsammen udgør de ovenstående 1 – 2 – 3 rammerne for en lærende og dannende praksis i ungdomslivet for den/de unge. Og med dette afsæt kan der tegnes et øjebliksbillede af denne praksis. Øjebliksbilledet benævnes i ungdomspædagogikken; *Praksisportrættet*.

Praksisportrættet – et socialt og kulturelt landkort.

- Hvilke samfundsmæssige udviklingsbetingelser har de unge?
- Hvilke handlingsforudsætninger eller individuelle betingelser har de unge?
- Hvilke sociale og kulturelle betingelser har de unge?
- Hvilke betingelser bruger de unge?

Ovenstående spørgsmål er udformet med afsæt i Handleteorien og kan fungere som en rammesætning for en analyse af de unges daglige etablerede praksis.

En afdækning af større børn og unges handlinger ud fra deres brug af betingelser og forudsætninger, er det vi kan kalde for et **praksisportræt**. Et praksisportræt fortæller os noget om hvad de unge gør, men på den måde at det er koblet til de unges bredere livsbetingelser. Et praksisportræt er beskrivende for de unges samlede deltagelse, men det åbner samtidig op for en analyse af om den nuværende praksis udnytter de eksisterende muligheder i ungdomslivet i tilstrækkelig grad – og dermed også forslag til pædagogiske handleforslag koblet til succeskriterier.

De større børn og unges praksis i deres ungdomsliv tegner en deltagende bevægelse i *landskabet* ungdomslivet – en form for bevægelse i *et socialt og kulturelt landkort*, hvor bevægelse fra de større børn og unge – er den umiddelbare praksis eller livsengagement – en praksis der både kan være positiv eller udfordrende, men sjældent kun det ene.

Ungdomspædagogiske handler det om at kunne finde et positivt udgangspunkt, der kan sættes i spil i nye handlinger, der bidrage til succes og udvidelse af de større børn og unges handlingsforståelse.

Model: Matrix Praksisportrættet

Praksisportræt	Positiver	Udfordringer	Handleforslag	Succeskriterier
Socialt netværk				
Venner				
Skole				
Fritid				

Sæt større børn og unges deltagelse og engagement i centrum

Vi kan efterfølgende diskutere foreløbige handlinger og mål. Foreløbige fordi de aldrig kan lægges fast uden inddragelse af de større børn og unge i udviklingen af praksisportrættet.

Vi må vide noget om, hvordan de tænker om deres forudsætninger og betingelser – hvilken handleforståelse de har. Dette vil ALTID være den første praktiske handling i en fritids- og ungdomspædagogisk indsats.

Den anden praktiske handling vil være at inddrage de større børn og unges familier i den fritids- og ungdomspædagogiske indsats. Dette skal altid tilstræbes.

Fire handleforslag

1. Udarbejd en fritids- og ungdomspædagogisk analyse med afsæt i handleteorien, ungdomsteori og udarbejd et praksisportræt med udgangspunkt i den ovenstående matrix.
2. Lav to prøvehandlinger (i) inddrag de større børn og unge i praksisportrættets udformning (ii) og inddrag en tværfaglig samarbejdspartner.
3. Reflekter over, sammen med dine kollegaer, hvad der skete i inddragelsen af de unge og den tværfaglige samarbejdspartner.
4. På baggrund af ovenstående refleksion identificer de næste skridt i jeres ungdomspædagogiske intervention.

Opsamling efter artikel 4.

Vi har nu gennemgået første fase af ungdomsprojektmodellen – en pædagogisk arbejdsform: *Første fase – fra problembestemmelse til succeskriterier*. Det er måske tid til at genlæse artikel 1 – 3.

For at kunne opstille succeskriterier for målgruppen, må fritids- og ungdomspædagogerne "svinge" i den nederste del af modellen, de måtte klargøre målgruppens problem igennem en ungdomsteoretisk tænkning og refleksion. Derfor måtte de have sig en ungdomsteori, der kan sige noget om hvorfor unge handler, som de gør i deres ungdomsliv.

I de næste artikler tager vi fat på: *Anden fase fra succeskriterier til indsatsplan*.

Litteratur:

Ungdomsprojekter – en pædagogisk arbejdsform, Mørch Sven, Rubikon 2. udg. 1996 København
 Moderne Ungdom, Jesper Larsen i Pædagogik i skole og fritid, Trine Ankerstjerne (Red.) 1. udg. 2019, Dafolo.

<https://www.tokeagerschou.dk/taabi> taabi@tokeagerschou.dk